

ФІЛОСОФІЯ

УДК [165.6/8+343.3]

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v051.2024.1>**О. І. Астапова-Вязьміна**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2104-9703>

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри філософських і політичних наук

Черкаського державного технологічного університету

**ЛОГІКА ФАКТУ Л. ВИТГЕНШТАЙНА ЯК ЕПІСТЕМІЧНИЙ СТАН
(ІЛЮСТРАЦІЯ НА ПРИКЛАДІ КОРУПЦІЇ)**

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне поле презентує чималу кількість явищ/подій, аналіз їх складних впливів на суспільство, їх різноманітну оцінку, інтерпретацію. Одним із таких неоднозначних явищ була і залишається корупція. Як пише автор «Corruption: A very Short Introduction», корупція існувала з початку людської історії і була для нього проблемою. Корупція та моральне розкладання розглядались як основні фактори, що пояснювали занепад Римської імперії, в той час як Реформація була відповіддю на діяльність католицької церкви [1, с. 27]. З плином часу концепція корупції змінилась і сьогодні по-різному сприймається в культурах. Частіше корупцію відносять до неправомірної поведінки і в монографічній літературі, довідниках вказують на етимологію походження, корупція в своєму значенні наближується до моральної нечистоти, саме слово походить від латинського «псувати, зловживати або знищувати», в залежності від контексту. Дискусії щодо визначення терміну «корупція» тривають і дотепер. Автори «An Intellectual History of Political Corruption» зауважують, що корупція хоча і була присутня в усіх історичних контекстах людської історії, але не завжди була предметом загального інтересу. З середини 90-х років XX ст. ця тема виникла як основна, при цьому дослідження групувались навколо питань про політичні відповіді на економічну та політичну корупції [2, с. 32]. Завдання нашого дослідження полягатиме не в з'ясуванні юридичних, економічних чи політичних аспектів зазначеного явища, а в окресленні епістемічної логічної складової, яка дозволяє розмірковувати про знання, переконання та твердження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема корупції розглядається широким колом дослідників, вітчизняні науковці частіше розглядають корупцію саме в Україні і в юридичному аспекті, зарубіжні автори артикулюють увагу щодо проблем виникнення, функціонування,

видів корупції, але вектор їх наукових розвідок торкається широкого спектру філософської, політичної проблематики. Майже в усіх зарубіжних дослідженнях акцентується світова корупційна складова. Наприклад, в роботі М. Джонстона (M. Johnston) «Syndromes of Corruption: Wealth, Power, and Democracy» (2005) тема корупції висвітлюється в контексті загрози демократіям в США, Японії, Німеччині, Італії, Кореї, Філіппінах, Китаї, Кенії, Індонезії. Амудсен І. (Amudsen I.), М. Філп (M. Philp), Е. Давід-Барретт (E. David-Barrett) торкаються питань політичної корупції, Л. Холмс (L. Holmes) досліджує не тільки проблему визначення корупції, але й складну проблематику психо-соціального та культурного аспектів. Питання деонтичної етики та її ставлення до корупції простежується в роботах Меріас Ф. (A. Megias), Ф. Хіменеса-Санчеса (F. Jimenes-Sanchas). А. Сомбі (A. Sombie) розглядає політичну корупцію в країнах, що розвиваються, емпіричний аналіз включає близько 40 країн за період 2005–2018 років. Теоретичні аспекти корупції докладно викладені в колективній монографії «The Good Cause: Theoretical Perspectives on Corruption» (2010), серед проблематики: кримінологія корупції, вивчення багаторівневої структури корупції, бюрократія та корупція. Тема етичних цінностей та нового погляду на етичну проблематику Вітгенштайна розглянута в роботах Ю. Фрідланд (J. Friedland) та фон Врігта С. Йліріску (S. Ylirisku), М. Арвола (M. Arvola), Л. Якола (L. Jakola).

Метою статті є фіксація епістемічного стану, який виражає взаємозв'язок між лінгвістичною поведінкою людини, що знаходить своє вираження у висловлюванні, і діяльною поведінкою. В якості ілюстрації використовується корупція як факт.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні та емпіричні дослідження корупції породжують величезну кількість альтернативних

підходів предмету дослідження, пояснень її проблематики, відповідно, під корупцією, за переконанням Амудсен І. (Amudsem I.), розуміється все, від хабарів державним службовцям і звичайного злочинства до максимально широкого діапазону сумнівних економічних та політичних практик, за допомогою яких збагачуються політики, бюрократи, бізнесмени [3, с. 2]. Наприклад, М. Джонстон (M. Jonston) пропонував визначати корупцію як «зловживання у відповідності до правових та соціальних стандартів, що складають систему суспільного порядку...» [4, с. 29]. Він уважав за необхідне вивчати значення таких термінів, як «зловживання», «публічна роль», «вигода», що конструюються в певний момент в певному місці, як і чому проводиться межа між публічним/приватним, державою/суспільством, політикою/адміністрацією, інститутами/джерелами влади. Великий тлумачний словник сучасної мови визначає корупцію як «Використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення» [5]. Отже, коли йдеться про визначення поняття корупція, артикулюються нормативні визначення із загальною ознакою: відхилення від етичних норм та дії, що зашкоджують суспільним інтересам. На думку групи сучасних дослідників, таке визначення розглядає дію і є суто нормативним, бо визначення суспільного інтересу може вирізнитись, а друге – наслідки дії. Як позитивне визначення, а воно найчастіше використовується для економічного та соціологічного порівняння, окреслюється відхилення від правових норм. І як висновок, автори підкреслюють негативний вплив корупції на етику та мораль суспільства [6, с. 2].

Широке коло дослідників корупції звертає увагу на контекстуальність корупції та її варіативні визначення, наприклад, «корупція – це поведінка державних урядовців, яка відхиляється від прийнятих норм для того, аби слугувати приватним цілям» [7, с. 79]. Як змінюються з часом «прийняті норми» в певних культурах, так змінюється і розуміння того, що є чи не є корупцією. Але для того, аби явище відбулось/було наявним, потрібні суспільні правила, зафіксовані у формі висловлювання. Значення, яке має будь-який предмет/явище/подія є умовним, історичним, отже, мінливим, і ми, люди ніколи не маємо справу просто з предметом/явищем/подією, ми завжди їх артикулюємо в контекстах. Інакше кажучи, ми диференціюємо речі через мову. Світ, який навколо нас, не надає значення речам навколо, це робиться через мову, існувати речі поза мовою можуть, а отримують значення тільки завдяки мові, яка вводить той чи інший предмет в певні обставини, умови, соціально їх конструюючи.

Л. Вітгенштайн пише про етику в однойменній лекції, посилаючись на визначення етики

Муром, що етика – це загальне дослідження того, що є добро. Запропоновані аудиторії синонімічні вирази мають надати їй, на думку Вітгенштайна, приблизне уявлення про те, чим є етика. Останню автор визначає як дослідження сенсу життя, або того, що робить життя гідним для проживання, або це дослідження того, що є цінним. Вітгенштайн наголошує, що в кожному виразі є два смисли, один відносний, інший – абсолютний [8].

Вітгенштайн наводить приклад, що він грає у теніс, а хтось, побачивши як він грає, каже: «Ну, ти граєш доволі погано», Вітгенштайн відповідає: «Так, я знаю, але не хочу грати краще» і та людина, яка запитувала, скаже: «А, тоді все добре». Але припустимо, продовжує автор, що я комусь сказав якусь брехню, та людина підійшла і сказала: «Ти ведеш себе як тварина», тоді я б сказав: «Так, я знаю, що веду себе погано, але не хочу себе вести краще», і мені не скажуть: «О, все добре», мені скажуть: «Ти маєш/повинен себе вести краще» [8].

І тут Вітгенштайн підкреслює, що перед нами абсолютне судження про цінність, тоді як в першому випадку було відносне. Далі в лекції він зауважить, що кожне судження відносної цінності є лише ствердженням фактів і, відповідно, може бути презентовано в такий спосіб, що воно втрачає будь-яку видимість цінності. В зазначеному аспекті нас цікатиме тільки позиція факту. Йдеться про той епістемічний стан, в якому ми знаходимось в факті. Наприклад, доаналізуємо те судження, яке наводив Вітгенштайн про гравця, який погано грає. Гравець *знає*, що він погано грає, відповідно, не буде приймати участі в Олімпійських іграх, тому що його підготовка бажає бути кращою. Якось людина, приміром, хоче працювати перекладачем з англійської, але ця людина *знає*, що вона володіє мовою на достатньому рівні для перекладання, формулювання висловлювання відбувається за логічною формою: «я *знаю*, що...».

Отже, ми завжди знаходимось в епістемічному стані і тому стверджуємо, що знаходження в ньому дозволяє нам тверезо його оцінювати, поведінку стосовно нього і все те, що буде стосуватись такого стану. Наприклад, Вітгенштайн пише про людину, «...яка б була надзвичайно обізнаною, знала б всі рухи всіх тіл в світі, мертвих і живих, і стани розуму всіх людей в світі, коли б вони не жили, і, припустимо, що ця людина записала все, що знала, в велику книгу, тоді б ця книга містила повний опис світу»; і Вітгенштайн продовжує: «і я хочу сказати, що ця книга не буде містити нічого, щоб ми могли назвати етичним судженням або щось, що логічно б мало на увазі таке судження» [8]. Автор оперує тим, що ми будемо знати тільки факти. Так, ми будемо мати справу з фактом. Про це він розмірковує ще у «Логіко-філософському

трактаті» (ЛФТ), але виникає інше питання: що таке факт? Видається, що ми не стверджуємо якийсь факт сам по собі, ми кажемо про факт стосовно якоїсь події/по-дії, того, що відбулось по цій події. Уведення дефісу, як бачимо, змінює конотацію слова.

У ЛФТ Вітгенштайн пише, що «Світ є сукупністю фактів, а не речей (ЛФТ, 1.1, The world is the totality of facts, not of things)» [9, с. 25]. Факт – це те, що не є річчю, це відношення, взаємодія кількох предметів. Відповідно, світ не є чимось самодостатнім, а є тим, що визначається зв'язками. У тезі 2.04 читаємо: «Сукупність усіх атомарних фактів є світ» [9, с. 28], а теза 6.41 доповнює зазначені положення – «Сенс світу повинен бути поза ним. У світі є все, як воно є, і все відбувається так, як відбувається. В ньому немає жодної цінності, а якщо б вона була, то не мала б жодної цінності» [9, с. 87]. Виникає питання: що мається на увазі в тексті «Логіко-філософського трактату» під фактом? А йдеться про те, що факт є фіксацією відношення. Наприклад, наш собака любить в парку їсти печиво з рук. Для того, щоб судження відбулось, там потрібні речі: собака, печиво, наші руки, парк, в якому годуватимемо собаку. Але ці речі ми не можемо взяти окремо, без зв'язку між собою, інакше у нас будуть речі, які не пов'язані між собою: якийсь парк, наприклад, намальований, або парк, в який не можна заходити із собаками, або той, що знаходиться в іншій країні і ми в жодному випадку не можемо в нього потрапити, або собака, який не любить печива тощо. Вітгенштайн підкреслює, що «Існування та неіснування атомарних фактів є дійсністю» (2.06) [9, с. 28], а в 2.061 – «Атомарні факти незалежні один від одного» [9, с. 28]. Стає зрозумілим, що як тільки ми говоримо про висловлювання, то для існування останнього у нас мають бути ці факти, що підтверджується коментарем 2.063 – «Дійсність, взята в своїй сукупності, є світом» [9, с. 28].

Вітгенштайн неодноразово підкреслював, що речення не є сумішшю слів, воно завжди внутрішньо організовано і виражати смисл можуть тільки факти, про що свідчить коментар 3.144 – «Ситуації можна описувати, а не називати. (Назви нагадують поділкі, речення – стрілки, вони мають сенс)» [9, с. 32].

Концепція, викладена Вітгенштайном у «Логіко-філософському трактаті», є антропоцентричною, з положення 6.4 в трактаті прочитується суто філософська проблематика, яка торкається питань Бога, етики, естетики, смерті. Ми артикулювали на епістемічності факті, в положенні 6.4311 читаємо – «Смерть – не подія життя. Смерть не переживається» [9, с. 88]. Так, не переживається, ми не знаємо, що відбувається під час смерті, в будь-якій іншій життєвій ситуації ми

знаходимось завжди в епістемічному стані, в ситуації знання/віри/сумніву тощо.

В контексті заданої для розгляду теми, формулюємо декілька модальних висловлювань. Наприклад, «Я *знаю, вважаю, вірю, сумніваюсь, гадаю, що...*» – суто епістемічне висловлювання, але, додавши модальність алетичну або деонтичну, отримуємо: «Я *знаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що можливо...*», «Я *знаю/вважаю/сумніваюсь/гадаю, що неможливо...*», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що необхідно...*», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що дозволено...*», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що заборонено...*», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що обов'язково...*». Три крапки можуть заповнюватись дієсловом/діяльністю/дією. Відповідно, матимемо зразок висловлювань: «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що можливо* посадовцю дати хабар», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що можливо* урядовець візьме цінний подарунок і вирішить моє питання», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що необхідно* лікарю дати хабар (заплатити за операцію), бо інакше він не буде оперувати», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що дозволено* суспільною думкою неправомірно оплачувати послуги директора школи/лікаря/посадовця», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що заборонено* брати на роботу в керівництво компанією мого родича», «Я *знаю/вважаю/вірю/сумніваюсь/гадаю, що обов'язково* при вступі на роботу слід дати хабар». Об'єднання декількох модальних операторів в головному епістемічному презентуватиме не просто висловлювання, а опис дійсності того чи іншого суспільства, громади, групи тощо. В залежності від епістемічного оператора «знаю», «вважаю», «сумніваюсь», «вірю» тощо конотація висловлювання змінюватиметься, корелюючи при цьому поведінку людини, але ситуація або стан знання залишатиметься. Одна справа, коли людина знає, що є таке явище – хабар, фаворитство тощо, а інша, коли людина вважає подібні дії нормою поведінки в суспільстві або вважає, що в інакший спосіб суспільство не існуватиме.

Особливість епістемічних модальностей полягає в їх обов'язковій кореляції із поняттям «істина». Відповідно, модальності, з одного боку, фіксують етап формування знань, а з іншого боку – надають оцінку формуванню цього знання. Останнє як результат пізнавального процесу не є готовим, чимось раз і назавжди даним, в цьому процесі задіюються віра, думка, сумнів, тому перелік операторів в певних контекстах руху пізнавального процесу встановлює відношення достовірності, оцінки інформації, усвідомлення визнання чогось істинним або хибним, переконаність щодо цієї усвідомленості.

Фон Врігт в роботі «Логіка норм і дій» («On the Logic of Norms and Actions»), зауважує, що питання надання гарного смислу поняттю дія не є несуперечливим, йдеться про оцінку дії або деонтичну кваліфікацію. Автор наводить приклад, що дитині сказали бути вдома і займатися (може, як покарання за якийсь проступок). Дитина залишається вдома читати книжку. Чи означатиме це займатися? Якщо б дитина читаючи робила якесь завдання, то, відповідно, діяльність ця вважалась би заняттям. Якщо б це було читання роману, то така діяльність вважалась заняттям? Фон Врігт продовжує, «Людина плюється. Чи можливо, щоб те, що вона робила було б проступком, який би ображав когось?» [11, с. 60]. Але і у випадку з дитиною, яка, наприклад, порушила домовленості і замість того, щоб виконувати домашнє завдання, читала або грала б на комп'ютері, і у випадку з людиною, яка б плювалася, вони знаходились би в епістемічній ситуації, в ситуації знання. Дитина *знає*, що не виконує завдання, а читає або грається і, скоріше, переживає або припускає, що її будуть лаяти батьки. Та людина, яка плюється, *теж знає*, що вона робить, якщо людина доросла, то вона свідомо обирає такий вид діяльності, навіть, можливо, ображаючи когось, якщо плюється з балкону і її плювки попадають на голову перехожим. Відповідно, усім наведеним в прикладі діям надаватимемо певної оцінки.

Цікавою в контексті нашого викладу звучатиме і концепція фон Врігта, на яку в свій час вплинув Вітгенштайн. Фон Врігт проаналізував множину способів, якими концепція добра відображається і використовується в повсякденній мові, тобто люди говорять про те, що є гарним, добрим, поганим. Фон Врігт обґрунтував своє дослідження добра на концептуальній підставі використання «добра» в мові. Це призвело до аналізу шести різновидів добра, а саме інструментального, технічного, утилітарного, медичного, гедоністичного та людського добра. Сутнісна позиція фон Врігта була в тому, і про це він пише на початку своєї роботи, що добро виявляє себе в концептуальних різновидах і немає такої речі як загальне або спільне добро, в кожному конкретному випадку слід визначити, про що йдеться. Відповідно, фон Врігт формулює максимально широкий підхід до етичної проблематики і етики в цілому – що моральні поняття мають бути залучені до більш загальної системи аксіологічних, нормативних, антропологічних понять [10, с. 7].

Утилітарне добро, за Г. фон Врігтом, є синонімом слова «корисний», коли предмет можна використати з якоюсь метою. Прикладом є ніж, важке руків'я якого можна використати як молоток для забивання цвяхів, але зрозуміло, що функція ножа зовсім інша.

Інструментальне добро приписується здебільшого предметам, ножам, годинникам, автомобілям тощо. За фон Врігтом, «приписувати інструментальне добро чомусь – означає, перш за все, говорити про цю річ, що вона добре/гарно слугує якійсь меті». Інструментальне добро, на думку автора, вимірює ступінь її корисності» [10, с. 45], що є важливим в такому потрактуванні інструментального добра. Йдеться про оцінку, тому що оцінка того, що є корисним/некорисним відрізняється від оцінки того як гарно чи погано річ слугує своїй меті. В прикладі корупції (або її різновидів як конкретних дій, що можуть бути зафіксовані), про яку йдеться в нашому дослідженні, вона не є корисною, але може непогано виконувати свою роль в досягненні якоїсь мети, якщо, наприклад, в суспільстві така система є прийнятною.

Технічне добро стосується майстерності, здатності виконувати певну діяльність. Мати технічне добро – це бути успішним в діяльності, бути гарним фахівцем, наприклад, актором, лікарем, генералом тощо. Приклади, наведені фон Врігтом, пов'язані з роботою людини. Поняття медичної доброчесності автор використовував для позначення ефектів, що впливають на благополуччя тіла або розуму. Те, що вважається корисним для органів тіла або є корисним для здібностей розуму, можна назвати медичною чеснотою [10, с. 50]. Остання, що вивчається з погляду тілесних органів та розумових здібностей, співвідноситься з нормальним функціонуванням органів та здібностей. Інакше кажучи, медичне добро – це «добро» щодо органів людського тіла, в медичному розумінні маємо гарні=хороші очі, серце, пам'ять тощо, йдеться про виконання своїх вроджених функцій. При такому розумінні медична чеснота нагадує технічну, але й включає розгляд такого досвіду як страждання, нещастя, біль, насолода. В такому розумінні медичне добро нагадує гедоністичну чесноту.

Автор визнавав, що його потрактування гедоністичного добра є доволі поверхневим і використовував термін «концептуальне поле» для опису явищ, пов'язаних із задоволенням. Фон Врігт виокремлює три основні форми задоволення: пасивне задоволення, активне задоволення та задоволення від задоволення. Пасивне задоволення – це приємність щодо відчуттів, стану свідомості, при чому задоволення це атрибут, властивість, предикація, використавши тріадичні відношення між фізичним об'єктом, який відчувається, відчуттям суб'єкта, який відчуває, та суб'єктом. Гедоністичне благо, що функціонує на рівні пасивного задоволення, ґрунтується на причинній характеристиці фізичного об'єкта, який воно відтворює. Тобто фізична річ бере участь в таких відчуттях, тільки якщо є їх причиною [10, с. 66].

Активне задоволення стосується того, що людина робить із захопленням, задоволена від

діяльності та любить робити (*keen on doing, enjoys doing, or likes to do*) [11, с. 63]. Врігт наводить три приклади такого активного задоволення: дивитися крікет, гра в шахи та підйом з ліжка рано-вранці. Фон Врігт робить висновок, що задоволення виникає на підставі реакції людини. Задоволення, яке може видатись пасивним, дивитися за грою, наприклад, насправді є активним задоволенням. Якщо повернутись до факту і видів корупції, які є основою нашої ілюстрації, то ми можемо стверджувати про активне задоволення на підставі реакції посадовця від подарунку у вигляді грошей чи якогось коштовного предмету. Щоправда, фон Врігт попереджав, що не варто розглядати всі дії, як ті, що викликані бажанням забезпечити собі щось приємне, в такому випадку, на думку автора, ми впадемо в «психологічний гедонізм». У роботі автор пише про задоволення, яке завжди має об'єкт, якого прагнемо досягти аби задовольнити своє бажання.

Найбільш загальним видом добра, на думку фон Врігта, є благо людини. Дослідник виявляє декілька відмінностей між щастям та благополуччям, перше пов'язує із задоволенням, на відміну від другого, що закріплюється бажаннями та потребами, відповідно, утилітарним благом. Фон Врігт розуміє щастя як тимчасовий стан, що може існувати в якийсь конкретний момент і зникнути в наступний. Г.фон Врігт наводить приклад з палінням, яке може слугувати тимчасовим щастям, і оскільки причини і наслідки того, що відбувається не завжди відомі, автор обговорював поняття бажаної речі, особливо, якщо ця річ є бажаною самою по собі. І ключовим тут є проблема відповіді на запитання: чи окупається таке прагнення до бажаної речі? [10, с. 112]. Кожна подія має нескінченну кількість наслідків протягом наступного часу свого існування, тому ми не можемо точно знати наслідки тієї чи іншої події.

На думку Вітгенштайна, досвід етичної цінності виникає не із наукового спостереження, а із естетичного погляду, який за своєю суттю складається із глибокої гармонії між індивідом та світом. Саме це і означає бути щасливим [12, с. 92]. В положенні 5.63 «Логіко-філософського трактату» він стверджує: «Я є свій світ» [9, с. 74], то, імовірно, що кожен досвід етичної цінності функціонує у відповідності до власної історії розгортання [12, с. 100], але для цього потрібно, щоб поведінка людини трансформувалась у лінгвістичну поведінку, яка дозволяє можливість жити, конструювати, розуміти цей світ. Якщо ми уявімо собі представника нелінгвістичного виду, на думку..., то він не може концептуалізувати свою поведінку. Навпаки, мовна поведінка включає можливість діяти в уявній сфері так само, як і в фізичному світі, і як стверджує Вітгенштайн, «слова є справами» [12, с. 95].

В положенні 5.62 Вітгенштайн говорить: «Той факт, що світ є *мій* світ, проявляється в тому, що кордони мови (єдиної мови, яку я розумію) означають кордони *мого* світу», а нижче (положення 5.63 – «Я є свій світ (мікрокосм)» [9, с. 74]. Отже, можемо зробити висновок, що моделі поведінки корелюватимуться з моральними судженнями і в такий спосіб утворюватиметься моральна оцінка певної дії. Мова, про яку пише Вітгенштайн, не просто повідомляє факти, тобо вона не є найпростішим засобом передавання смислу. Значення та вплив слів залежать від контексту, в якому вони проголошуються та пишуться.

Висновки. Епістемічна ре/конструкція значення поняття «корупція» має виходити із концепції суспільного інтересу як узгодженості між громадянами та державою, що дозволить обговорити важливі аспекти поведінки та лінгвістичної поведінки, втілені в правила, норми, закони, етичні кодекси тощо. Випадки корупції маємо розглядати через контекст міркування, які містять варіативність того, що можливо і що неможливо сказати. Виникнення самого питання про корупцію вже є цікавим тим, що питання поставлене, відповідно, воно надає нам максимально широкий спектр вирішень. Ми не можемо розглядати соціальну проблему поза мовою, поза конструюванням реальності, яка нас оточує, поза тим, що ми розуміємо під словами подія/факт річ тощо.

Сучасний інформаційний простір презентує певну узгодженість в тому, що корупція і концептуально, і емпірично має свою чітку моральну конотацію. Ми вже зазначали, що значення соціальної проблематики завжди є історичним, багато хто шукає у вирішенні питання корупції її минуле, втілене в традиції тієї чи іншої культури. Перехід до теоретичної моделі, що може знайти своє відображення, наприклад, в мисленневих експериментах, видається можливе за умови виявлення та розуміння епістемічної проблематики, що дозволить вийти на рівень онтології.

Література

1. Holmes L. Corruption: A Very Short Introduction. Oxford. 2015. 216 p. URL: <https://etica.uazuay.edu.ec/sites/etica.uazuay.edu.ec/files/public/Corruption%20A%20Very%20Short%20Introduction%20by%20Leslie%20Holmes.pdf>
2. Buchan B., Hill L. An Intellectual History of Political Corruption. Palgrave Macmillan. 2014. 297 p.
3. Amundsen I. Corruption Definitions and Concepts. Chr. Michelsen Institute Development Studies and Human Rights. 17.01.2000. 39 p. URL: <https://www.cmi.no/publications/file/1040-political-coiTuption.pdf>
4. Johnston M. Syndromes of Corruption. Wealth, Power, and Democracy, Cambridge: Cambridge University Press. 2005. 267 p. URL: <https://typeset.io/pdf/syndromes-of-corruption-wealth-power-and-democracy-3te6kzx90h.pdf>

5. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnkyk.me/dict/vts/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F>

6. Zemanovičová D., Sičáková-Beblavá E., Beblavý M. Obstacles to Open and Honest Government: An Overview of Corruption: Corruption as a Problem (ethical, moral, economic and political) Affecting the Whole Society. 2002. URL: https://www.ndi.org/sites/default/files/1373_ww_courption_0.pdf

7. Graaf G., Maravic von P., Wagenaar P. The Good Cause: Theoretical Perspectives on Corruption. 2010. 204 p. URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctvbj7k5p>

8. Wittgenstein L. A Lecture on Ethics. *The Philosophical Review*, vol. 74, no. 1, Jan. 1965, pp. 3–12. URL: https://wittgensteinproject.org/w/index.php/Lecture_on_Ethics

9. Wittgenstein L. Tractatus Logico-Philosophicus. 2010. 173 p. URL: <https://www.gutenberg.org/files/5740/5740-pdf.pdf>

10. Wright von G.H. On the Logic of Norms and Action. Routledge & Kegan Paul, 1981. 214 p.

11. Ylirisku S., Arvola M. The Varieties of Good Design. In book: *Advancements in the Philosophy of Design*. 2018. Pp. 51–70. URL: https://www.researchgate.net/publication/323517487_The_Varieties_of_Good_Design

12. Friedland J. Wittgenstein and the Metaphysics of Ethical Value. *Florianópolis*, v.5, n. 1. p. 91–102, Jun 2006. URL: <https://philarchive.org/archive/FRIWAT-5>

13. Jakola L. Nordic Wittgenstein Review 9. 2020. (pp. 37–77). DOI 10.15845/nwr.v9i0.3546

Анотація

Астапова-Вязьміна О. І. Логіка факту Л. Вітгенштайна як епістемічний стан (ілюстрація на прикладі корупції). – Стаття.

Метою статті є фіксація епістемічного стану, який виражає взаємозв'язок між лінгвістичною поведінкою людини, що знаходить своє вираження у висловлюванні, і діяльною поведінкою. В якості ілюстрації використовується корупція як факт. Факт розглядається Вітгенштайном в «Логіко-філософському трактаті» як одиниця виміру світу. Вітгенштайн вибудовує ланцюг залежностей, світ є сукупністю усіх існуючих атомарних фактів, дійсність, що береться в сукупності є світом, а образ, який є фактом, є моделлю дійсності. Крім позиції Вітгенштайна розглядається шість «форм добра» фон Врігта: інструментальне, технічне, медичне, утилітарне, гедоністичне і благо людини. Робота фон Врігта присвячена концептуальному аналізу вживання «добра», в ній він описує нюанси вживання оціночних понять і виявляє зв'язки між ними. Так само як і Вітгенштайн, фон Врігт оперує поняттями абсолютної та відносної цінності. Відповідно до цих ідей, зауважуємо, що значення та вплив слів залежать від контексту, в якому вони проголошуються або прописуються. В такий спосіб, в статті констатується знаходження в епістемічному стані, який дозволяє розгортати пізнавальний процес певного поняття/явища/ситуації. Епістемічна ре/конструкція поняття «корупція» надає можливість обговорити аспекти поведінки та лінгвістичної поведінки, яка фіксується висловлю-

ваннями, зокрема нормами, законами, правилами, етичним кодексом тощо. Сучасний інформаційний простір презентує певну узгодженість в тому, що корупція і концептуально, і емпірично має свою чітку моральну конотацію. Жодну соціальну проблему ми не можемо розглядати поза мовою та поза конструюванням реальності. Фіксація епістемічного стану надає можливість будувати логічну теорію конкретних форм поведінки, оцінки поведінки, а головне – лінгвістичну поведінку, яка дозволить вийти не тільки на описовий рівень дійсності, а й на рівень існування моральної норми, корелюючи епістемічні модальності з поняттям «істина».

Ключові слова: епістемічний стан, корупція, соціальний контекст, модальне висловлювання, виміри добра.

Summary

Astapova-Vyazmina O. I. Logic of fact L. Wittgenstein as an epistemic state (illustration in the application of corruption). – Article.

The purpose of the article is to fix the epistemic state that expresses the interconnection between a person's linguistic behavior, manifested in an utterance, and their active behavior. Corruption is used as an illustration of a fact. The fact is considered by Wittgenstein in the Tractatus Logico-Philosophicus as a unit of measurement of the world. Wittgenstein constructs a chain of dependencies: the world is the sum of all existing atomic facts; taken together, reality is the world, and the image, which is a fact, is a model of reality. In addition to Wittgenstein's position, six "forms of good" by von Wright are considered: instrumental, technical, medical, utilitarian, hedonistic, and the good of the person. Von Wright's work is devoted to the conceptual analysis of the use of "good", where he describes the nuances of evaluative concepts and identifies the connections between them. Just like Wittgenstein, von Wright operates with the notions of absolute and relative value. According to these ideas, we note that the meaning and influence of words depend on the context in which they are proclaimed or written.

Thus, the article records the epistemic state that allows for the unfolding of a psychoanalytical process of a particular concept/phenomenon/situation. The epistemic re/construction of the concept of "corruption" allows discussing aspects of behavior and linguistic behavior, which are fixed in utterances, in particular norms, laws, rules, ethical codes, etc. The modern information space presents a certain coherence in that corruption, both conceptually and empirically, has a clear moral connotation. No social problem can be considered outside of language and outside the construction of reality. The fixation of the epistemic state allows for building a logical theory of specific forms of behavior, the evaluation of behavior, and most importantly – linguistic behavior, which will lead not only to a descriptive level of reality but also to the level of the existence of a moral norm, correlating epistemic modalities with the concept of "truth".

Key words: epistemic state, corruption, social context, modal judgment, dimensions of goodness.